

Historia translationis S. Vicentii
levitas et mart. ex Hispaniâ ad Castrense in Galiâ
monasterium:
auctore
Aimonio
monacho ord. S. Benedicti
Brevis admonitio

* * *

Biblioteca Virtual de
Pensamiento Político Hispánico
Saavedra Fajardo

* * *

Índice

- Brevis admonitio, 167
Epistola Aymoeni monachi ad dompnum abbatem coeterisque sub eo fratribus, 168
Incipit prologus, 169
Lectio secunda, 171
Lectio tertia, 172
Lectio quarta, 174
Lectio quinta, 175
Lectio sexta 177
Lectio septima, 180
Lectio octava, 183
Lectio nona, 184
Lectio alia, 186
Lectio, 191
Lectio 195
Lectio, 197
Lectio nona, 198
Alia lectio, 199
Lectio, 200
Lectio, 201
Lectio, 204
Ejusdem Aimoni Carmen de eadem S. Vicentii translatione, 206

*Historia translationis S. Vincentii levitae et mart. ex Hispaniâ ad Castrense in Galliâ monasterium: aucto-
re Aimoino monacho ord. S. Benedicti.*

EX SANCTORALI MS. ECCL. BARCINON.

Brevis admonitio.

Licet hoc opusculum *in actis SS.* post Jac. Brolium Pra-
tentem monach. ediderit Bollandus ad diem XXII Ja-
nuarii, eumque secutus Mabillonius in *actis SS. ord. S.*
Bened. saec. IV. part. I.; illud tamen denuo cedere de-
crevimus, quandoquidem ex hispano codice, quod hac-
teaus non licuit, describere potuimus; ex sanctorali nem-
pe antiquo eccl. Barcinon. saeculo XIII, ut conjicimus,
compilato; ubi per lectiones distinctum est, prout mos
ecclesiastici officii requirebat. Ex quo erit, peculiare
festum de illâ D. Vincentii translatione in hac ecclesiâ ha-
bitum; et in illâ eam opinionem à sacc. XIII viguisse sem-
per, praedicti martyris corpus in Galliam non in Lusita-
niâ delatum fuisse. Quamvis autem hanc Aimonii narra-
tionem Cl. Florezius et Riscus suspectam habeant (*Hisp.*
Sacr. t. VIII. pag. 190. seq. t. XXX. pag. 215.): id ta-
men in comperto est, Castri asservari S. Vincentii reli-
quias; quod à pluribus retrò saeculis et miraculorum splen-
dor, et publica scripta testantur (V. Bolland. *de reliquiis*
S. Vinc. §. III.). Vitiatam autem inibi lectionem emen-
davimus saepe, saepius vero retinuimus, ut codici fidem
servemus suam, qui in multis accuratior est editis, et lo-
cupletior, ut opportune suis in locis indicabimus.

*Epistola Aymoeni (a) monachi ad domnum abbatem
coeterisque sub eo fratribus.*

Dignis memoriâ sanctis patribus domino abbati Vernoni,
coeterisque sub eo fratribus in pago Albiensi, et monas-
terio (b) beati Benedicti, quod *Castrum* cognominatur,
sub ejus regimine regulari studio Deo comilitantibus, Aymo-
enius (c) peccator, almi Germani parisiorum praesulis
monachorum novissimus, praesentem prosperitatem, eter-
namque in Christo coronam. Vestrâ, ô amantissimi pa-
tres, prudenti, nec non et imitabili simplicitate comper-
tâ, non miror, quod libuit sanctitati vestrae mihi modico
tantum injungere negotium, quatinus adventum beati le-
vitae, et martyris Christi Vincentii ad vos, ejusdemque
adventus supernae admonitionis causâ, literis mandando
postoris futurisque clericis (d) sciendum praeberem. In

(a) *Alii codices*: epistola Aimoini monachi ad dominum Bernonem abbatem, ceterosque sub eo fratres. *Alibi legitur* Heimoñis:

(b) Hoc monasterium S. Ger-
mani à Pratis anno Domini
DCXLVII Robertus, Anseli-
nus et Daniel, tres viri p̄f et
nobiles construxerunt in pago
Albigensi, juxta fluvium Agou-
ti sub regulâ S. Benedicti, ad-
juvante Faustino, strenue ac
praedivite milite, qui mona-
chus factus ecclesiam S. Be-
nedicti à fundamentis magno
sumptu aedificavit, et post
mortem Roberti secundus mo-
nasterii abbas evasit. Eadem lo-
co praeftuit anno **DCCCLXX**

Berno abbas undecimus, cui
hos libros inscribit Aimoinus.
Monasterium in ecclesiam ca-
thedralem erectum est ab Jo-
hanne XXII postea à saecu-
laribus canonicis occupatum.
Mabill.

(c) Hos libros Aimoinus
scripsit ex relatione Audaldi
monachi, istius translationis
adjutoris, cuius ab ore quae-
dicuntur accipit (ex lib. I.
cap. 2.). Anno 888 superstitem
fuisse, demonstrat Mabillo-
nius. Obilisse V id. Junii con-
stat ex peretusto Pratensi Ne-
crologio. Diversus est is ab
Aimoino, Franciae historiae
scriptore, Floriacensi monacho.

(d) *Edit. Saeculis.*

quo etiam illud competenter exigitis (*a*), ut grandia paucis elucidem, seu pro vitando fastidio spatiose brevi sermone contraham, quo omnibus legentibus hoc opus, Christo favente, probetur acceptius. Id quoque quemadmodum de miraculis ejusdem sancti itinere (*b*), ut penes vos multiplici numerositate exhibitis, tantum, ut ejus inventio ejusque ad vos translatio certe dinoscatur, contingam. Sed quoniam me super hoc quamvis indignum, dignanter tamen aggressi estis, fiat domini pia semper voluntas, ipsiusque sancti et egregii testis consequens pro me ac frequens apud eum oratio. Neque facit me tot, tantisque praceptoribus digna, licet ab immorito, postulantibus inobedientem reperi: vestra (*c*) quidquid pro me sanctitate divinam supplicante clementiam: ut quod meritis non praesumo, sanctorum precum sublevatus auxilio, non ego quidem, sed gratia Dei mecum perficere possim. Explicit epistola. —

INCIPIT PROLOGUS (*d*).

Ergo quia hactenus quae circa hujus sancti levitae et martyris inventionem, seu corporis repetitionem gesta sunt, fidi stilo Christo duce digessimus: jam (*e*) vero quae restant ipsius translationis et gestorum in ea miraculorum brevi, quemadmodum coepimus, tractatu sollicitè videamus. Neque enim effugari lectorem, multomagis vero ad ea, quae dicuntur invitari, oportet, qualiter etsi sermo

(*a*) Edit. Exigitur.

SS., et apud Mabillonum in

(*b*) Edit. In itinere, vel per-

actis SS. ordinis S. Benedicti,

(*c*) Edit. Vestra quoque pro me

extat in principio libri II., quem in locum referendus est.

(*d*) Hic prologus in actis

(*e*) Edit. Jam quæ.

incultus exasperat, saltim succintus demulceat. Ideoque omne hoc opus in duo etiam dividere voluimus corpora licet quantitate exigua. Nobisque donari petimus quidquid praeterentes (*a*) in hiis excessimus: quod (*b*) multis pauca eligentes, illa proorsus quae fide hac relatione digna inventa habuimus, eis praesentibus qui viderant attestantibus piis (*c*) laboribus studio ipso in loco scribere curavimus.

(*d*) Anno octingentesimo quinquagesimo quinto Incarnationis Domini nostri Jesu Christi, regnante ortodoxo francorum principe Carolo (*); Ludovici (*e*), imperatoris filio, in parte quadam regnum ipsius, in Aquitanâ scilicet, et monasterio quod vulgari (*f*) appellatione Conchitas (*g*) vocatur, Hildeberto (*h*) cuiusdam monacho visio ostensa est, quam coelitus monstratam sequentia declarabunt. Erat igitur idem vir simplex ultra juvenilem aetatem temporis agens, senex moribus, ac sanctae pacientiae studiis eruditus. Abbatum (*i*) etiam monasterium, quem praesertim à tempore sui sacerdotii inianter desideraverat, adeptus, talem se totius religionis praebuerat actibus, qui (*k*) etiam praecedentium hujus vitae patrum sequens vestigia, multis et ipse foret in exemplum. Hic cùm se aliquando post exsolutum vigilia (*l*) debitum sopori dedisset, vox ei divina sic insonuit dicens: frater, vigilas?

(*a*) Edit. Praeterentes.

(*e*) Edit. Hluduwici.

(*b*) Edit. Qui de multis pauca legentes.

(*f*) Edit. Vulgari.

(*c*), Edit. Pii laboris.

(*g*) Edit - Conkittas. MS.

Rip. Okatas.

(*d*) Edit. Incipit liber primus inventionis, sive translationis B. Vincentii, levitae et martyris, quae celebratur VI. kal Novebris.

(*h*) Edit HILDEBERTO, et sic deinceps.

* (*) Carolo. Calvo scilicet.

(*i*) Edit. Habitum etiam monasterium.

(*k*) Edit. Ut etiam.

(*l*) Edit. Vigiliarum.

cui respondit (*a*): Domine quid me vis (*b*)? Surge, inquit, vade et egredere Valentiam Hispaniarum; ac perquise extra muros ejusdem civitatis locum sepulturae Vincentii levitae et martyris, cuius corpus ecclesia quae desuper fuit, a paganis ob malignorum civium et circum habitantium pravam conversationem destructa, ibi absque ullo religionis honore nullo (*c*) excepta matre tellure obstante tegmine ymbre medescit aereo. Nam dignum est, scito, Dominique voluntas, ut dein (*d*) gloriosus Dei amicus inde diligenter effosus, ad locum transferatur pacis, cultusque legitimi. Quibus edictis (*e*) mox a conspectu videntis illa coelestis species hujusmodi (*f*) narrantis una cum voce subducitur. Qui sopore depulso t quod viderat vigilanti animo replicans, ad Dei roganc pronus consurgit clementiam: quatinus per eum cunctorum opifex, quod ostenderat, dignaret explere.

LECTIO SECUNDA.

Erat (*g*) alius in eodem monasterio religiosus satis monachus atque sacerdos et conversus (*), Audaldus nomine, spetiali ei familiaritate connexus, aetate ac vitae moribus pene consimilis, cuius ab ore (**), quae dicuntur, et

(*a*) *Edit.* Respondenti.

(*g*) *Edit.* Erat sane alius in

(*b*) *Edit.* Quid me vis facere? Surgens, inquit, vade et aggredere &c.

eodem monasterio monachus religiosus, aequi sacerdos.

(*c*) *Edit.* Nullo obstante tegmine, imbre medescit aethereo.

(*) *Conversi* dicebantur olim apud monachos, qui ex saeculari vita ad monasticam convertebantur in adulta aetate.

(*d*) *Edit.* Idem gloriosus.

Mabill.

(*e*) *Edit.* Dictis.

(**) Hinc aetatem Aimoini

(*f*) *Edit.* Hujusmodi visionem narrantis.

licet agnoscere: uti et ex prolog. lib. 2.

multo etiam ampliora nos in fide accepisse confidimus. Ad hunc primū (a) memoratus compresbyter Illebertus accessit: et quod sibi reveiatum fuerat, secretâ allocutione detegens eum in hoc multimodis (b) animando socium postulavit: hortatur amicum, praccatur dilectum: Dei sanctique martyris ad futurum solatium repromittit, nec non et pro laboris sudore aeternae recompensationis (c) praemium. Quibus vir devotus attenti pectoris archano receptis, confessim verbis favens sodalis, assensum libentissimè prae-
buit: praesertim cum idem à quodam nobili Hispaniarum (d) viro, Bera nomine, frequenter audierit, quod ejusdem sancti levitac et martyris corpus ab eodem loco cultori-
bus desolato facile in quacumque (e) parte à quolibet as-
portari posset. Convenitque uterque (f) corum animus ad
tot terrarum intervalla percurrenda promptissimus, atque
ad praefenda, si qua etiam afforent, impedimenta para-
tissimus. Itaque Blandino ejusdem loci abbatii, reliquisque
fratribus suae voluntatis rem patefaciunt: à quibus hoc
agendi, seu perficiendi eos oportebat expetere consilium.
Processit sancte omnium qui convenerant, communis in hoc
validusque animi ardor: quorum scilicet mentes (g) illus-
traverat superna, et aequalis spei perfflaverat laetitia.

LECTIO TERTIA.

Hoc igitur accepto, ardentibus dumtaxat animis, di-
vino, quod (h) magis fatendum, consultu, paratis om-

(a) Edit. Primus.	que partem.
(b) Edit. Multis modis.	(f) Edit. Utriusque ani-
(c) Edit. Recompensatio-	mus.
nis pollicetur praemium.	(g) Edit. Mentes virtus
(d) Edit. Hispaniensi viro,	illustraverat.
BERTA nomine.	(h) Edit. (Quod est magis
(e) Edit. In quamcum-	fatendum) consulto.

nibus exēunt cum duobus tantum famulis, hilares proce-
dentes ad locum et opus sibi coelitus intimatum. Gradien-
tibus autem eis, viam (*a*) hanc festino tramite, ac celebra-
tibus, Ildebertus carnis incommodo pressus, assumptum
iter, quamquam invitus reliquit. Audaldus verò modestus,
ac deinde uno solo cornite contentus, post (*b*) quam pro-
lixum est expediri paganorum insidias, pariterque tribula-
tionum variarum pressuras, ducente se Christo, audacter
percurrens, tandem aliquando Valentiam superius nomi-
natam civitatem aggreditur. Ubi diebus quatuor in ejus sub-
urbio, à christianis jam poenitus derelicto, anxius du-
biusque quid ageret (*c*) immo pavens, die quinto Zacha-
riam quemdam Maurum apud quem hospitaretur (*d*) con-
veniens, sciscitabatur ab eo privatim de re propter quam
venerat, et utrum se hunc (*e*) adjuvare posse, denudatis
secretis interrogat. Quo respondente se optimè posse, at-
que locum ubi pretiosus domini martyr jacebat, ipsiusque
monumenti tumbam adhuc integrām bene (*f*) se nosse
catus, inquit Audaldus, et videamus utrum ne ita est
(*g*) quæ admodum testaris. Quo ajente, quid michi dabis
pecunias, si quod quaeris ostendero? Monachus sit: pa-
rum quidem habeo, sed illud (*h*), vel totum vel certè
exinde quantum petieris incunctanter appendam. Unde
praedictus Zacharias superno instinctu, sanctique martyris,
ut credimus, obtentu moderatus, non amplius quam qua-
draginta (*i*) argenteos, solidos videlicet quinque (*k*) prae-

(*a*) *Edit.* Ac viam festino (*e*) *Edit.* In hoc adjuvare
tramite accelerantibus. possit.

(*b*) *Edit.* Post multas, quas • (*f*) *Edit.* Bene nosse.
prolixum esset expedire, paga- (*g*) *Edit.* Ita sit.
torum insidias, (*h*) *Edit.* Sed illud totum.

(*c*) *Edit.* Quid ageret im- (*i*) *MS. Risp.* Sexaginta.
moratus, quinto die. (*k*) *Edit.* Quinque, postu-

(*d*) *Edit.* Hospitabatur. lavit.

tium postulavit. Quibus libenter attributis (*a*) simul ierunt ad locum, ubi matheriorum (*b*) ecclesiae tantum patebant ruinae, atque ipsius sepulcri situm, ut fuerat incontaminatum, tituloque signatum reperiunt: in quo erat super inscriptum, quod illic requiesceret sanctus levita et martyr Vincentius; praeclarorumque (*c*) parentum nomina, patris Eutitii, matris vero Enolae, à quibus orbi agonista talis processerat, eidem epitaphio inter caetera resulgebant inserta. Ergo comperto, seu denotato sarcophago (*d*) die ad diem adhuc multo demum reversi sunt, glorificante Audaldo Deum, ac benedicente, qui itineris sui cursum (*e*) ita prosperè direxisset.

LECTIO QUARTA.

Proinde dum quies noctis membra (*f*) humana blanditur, accepto lumine consurgentes, soli secretò revertuntur ad tumulum: inventumque mirae pulchritudinis vas marmoreum undique, ut decebat, studiosè munitum (*g*), ultro quam credi posset inopinata facilitate ac virtute simul ambo viribus insistentes aperiunt. Quid praeterea admirationis pro incredibili ejus integritate, quidve compunctionis seu lacrymarum, propter videlicet gaudium, ac inexpertam aromaticæ suavitatis illic diffusam fragrantiam, memoratus ille monachus, tantique (*h*) boni repertor, inibi tunc persenserit ineffabile ipso jurejurando attestante habetur. Hoc tamen luce clarius fulget, quod hujusmodi

(*a*) *Edit. Tributis.*

(*e*) *Edit. Incursum.*

(*b*) *Edit. Maceriarum.*

(*f*) *Edit. Membris praeser-*

(*c*) *Edit. Praeclarorum quo-*
que.

tim humanis.

(*d*) *Edit. Sarcophagi Joco,*
die adhuc multo domum rever-
si sunt.

(*g*) *Edit. Munitum, inopi-*

nâ facilitate, ultrà quam dici

posset, simul ambo &c.

(*h*) *Edit. Tanti boni.*

signis, veluti quibusdam vocibus promulgatum fuerit, quod
is qui quaerebatur Dei martyr et levita Vincentius esset
inventus. Qui extra multiplices, et admirandas suppliciorum
(a) eorum injurias ita, ut praelibavimus, integer li-
berque à putredinis labe repertus (b) quod nullomodo in
praeparato sibi ad deferendum (c) sacculo nervis adhuc
rigidis componi potuerit; nisi per artus (d) dissolveretur.
Quibus cum reverentiā et timore perfunctis, ad officium
(e) deportatur, tempusque ac opportunitas excundū, pa-
triamque revisendi praestolatur in dies.

LECTIO QUINTA.

Emptis denique palmarum ramis (f), corpusque cir-
cumligatis, veluti hujusce rei gratia thesaurus occultaretur
acquisitus, tantum tamquā venerabile praemium levans,
hoc onustus munere (g) hoc quoque locupletatur mar-
garito (*) negotiator ille pauper ditissimus effectus opta-

(a) Edit. Suppliciorum ejus. pletatus margaritā.

(b) Edit. Repertus est: ut (*) Margarito. Forte ad
nullo modo.

(c) Edit. Efferendum.

(d) Edit. Nisi per artus (hoc
ipsa cogentē necessitate) com-
plicatus dissolveretur.

(e) Edit. Hospitium. Offi- Quo sensu Fortunatus lib.
cium interdūm sumitur pro co- III. Carm. 23. ad Felicem Bi-
mitatu domesticorum ac famu- tur. episcopum:

lorum: tum etiam pro loco ubi
consistunt ministri augustales:

Quaesitus per omnia Officia
&c. (Cons. Dufresnii Glossar. v. Officium.)

(f) Edit. Ramis, et circa sanguinem et crucis Christi
ipsum corpus ligatis.

(g) Munere, hacque locu- exemplum ex veteri quodam li-

Quam benē juncta decent, se-

crati ut corporis agni

Margaritum ingens, aurea
'dona ferant.

Tum etiam cruciculam quae
particulam continebat, cuius
exemplum ex veteri quodam li-

tum iter, dum tempus videt, resumit. Cui Dominus rur-
sus ostendere volens, quod quaeſiti Vincentii levitae et
martyris corpus invenerit, sub nocte quadam dum super
universos eidemque (a) Audaldo sopor solito vehemen-
tior irruisset: subito fulgur (b) haud dubium quin coelo
delapsus, omne replevit quo sanctus inerat habitaculum,
quatinus (c) hospes seorsum recubans, nihil aliud quam
domum suam, volvente ignis edacitate, ardere putaret.
Dumque clamores pavitans quis ignem succendisset, emit-
teret, Audaldus, veluti itinere (d) fessus, vix somni de-
cussâ quiete assurgit, vocesque clamantis hospitis aspi-
ciens (e), rem coelitus administratam ipso perfusus splen-
dore tacitus, timidusque attendit. At ubi in sese (f) re-
collectus, virtutem recognovit (g) Altissimi: hospitem,
utpote gentilitatis ritu ferocem, blando, ne paveat, de-
mulcet afflatus, ignem proculdubio à se accensum fuisse
pronuntians. Hoc autem audito, sese ille (h) intra cubi-
culi sui claustra continuit: nec est permisus dignusque in-
ventus, qui facili miraculi mereretur nosse misterium. Ma-
nachus verò orto mane festinè consurgens, quod residuebat
itinoris (i) maturius confidere satagit. Unde post aliquot

bello afferit Mabillonius *Annal.*
Benedict. t. III. pag. 704.

Maryapitis appellari grae-
cis recentioribus vas in quo
margaritum asservatur, docet
Franc. Richardus in *Relat. de*

Insula sanctas Irenes: p. 221.
Plura in hanc rem è Graecis pa-
tribus congregavit Leo Allatius *De*
templis graec. recentioribus ep.
I. ad Jo. Morin. c. XVII. seq.

Margarition etiam ad ex-
primendum laudis vel amoris
affectionum, pro *margarita* in

epitaphiis veterum usurpari,
observat Montfauconius *Antiq-*

quit. expl. t. IX. p. 55. de qui-
bus cons. Dufresn. *Glossar.*

(a) Edit. Eundemque Au-
daidum.

- (b) Edit. Fulgor.
- (c) Edit. Adeo ut hospes.
- (d) Edit. De itinere.
- (e) Edit. Accipiens.
- (f) Edit. In se.
- (g) Edit. Agnovit.
- (h) Edit. Ille se intra.
- (i) Edit. Itineris confidere.

dies Caesaraugstanam (a) civitatem properanter agres-
sus, à quadam Deo devotâ mulierculâ, prope ipsius urbis
moenia domum habente, misericordia hospitandi, utpo-
te (b) peregrinus, illâ nocte suscipitur. Quae sollicita
dam in occultiore parte suae domus vigilans et tacens
quiesceret, animadvertisit memoratum monachum ante sanc-
ti corpus lucentibus cereis psallentem (c) astare. Itaque
pulsato nocturnali tempore signo, ad ecclesiam concita
pergit: atque quod viderat, per internuntium episcopo ci-
vitatis intimavit. Qui festinans sarcinam sibi unâ cum pal-
mis, pudore deposito (d) deportari jussit, monachum autem
comprehendi mandavit. Ille vero paullò antea de necessa-
riis viae sumptibus meditans, propter emendos panes, mi-
nistro, qui (e) erat mutus, domi relicto, ad forum pro-
cesserat. Episcopus namque diviso fasce, et quaecque (f)
inerant universis coram expositis, reperit sanctum intrin-
secus latens pignus, sacco diligenter insutum. Quod stu-
pens, nimiumque admirans, et aestimans omnino quod
erat planè aliquis sancti martyris corpus, jussit illud au-
ferri, atque in ecclesiâ beatas Mariae semper Virginis,
quae est mater ecclesiarum ejusdem urbis, veneranter re-
condit: in qua olim sub Valerio pontifice idem martyr,
strenuusque athleta diaconii (g) arcem insignis tenuerat.

LECTIO SEXTA.

His itaque (h) dolo peractis, Audaldus horum nes-
cius, cum panis edulio domum regreditur: inventoque (i),

(a) <i>Edit. Caesaraugstanam.</i>	(g) <i>Edit. Archidiaconil.</i>
(b) <i>Edit. Ut puta.</i>	(h) <i>Edit. Ita dolo.</i>
(c) <i>Edit. Psallenter.</i>	(i) <i>Edit. Agnitoque (pro-</i>
(d) <i>Edit. Pudore sublato.</i>	<i>dolor!) hoc tristi facto, per-</i>
(e) <i>Edit. Quia erat.</i>	<i>culsus.</i>
(f) <i>Edit. Et quaecumque.</i>	

proh dolor! hoc tristi patrato, percusus animi dolore ad eumdem episcopum, nomine seniorem (*), lacrymis plenus accessit, conquerens cum eo de injuste sibi sublato (*a*) corpusculo. Et meus, ait, meus fuerat ille propinquus, in partibus Hispaniarum nuper mortuus, ac sepultus. Cujus cadaver inter reliquorum parentum meorum exanimis artus componere malens (*b*), haec terrarum spatia multis vexatus calamitatibus, Christo propitio, peragrans evici; atque illud (*c*) parvo exenio (**) dato ex paganorum placata feritate redemi. Sed, proh nefas! inquit, offendit episcopum crudeliorum ethnicis. Quod enim eorum austertas humanitatis emollita pie quaerendo (*d*) concessit; hoc tua violentia improbe omnino exagitanti (*e*) rapitur, impudenterque praesumit, et veluti insanus sanctum dicis corpus hominis peccatoris. Tunc episcopus inter haec et alia nimis rabida (*f*) permotus ira, monachum teneri precepit: in exquisita tormentorum genera, virgarumque ei vigores (*g*) reprobans, nisi de (*h*) quanam civitate vel loco eum furatus esset, seu quo nomine idem sanctus censeretur, exponeret. Quod cum coepisset, ac crudeli (*i*)

(*) *Seniorem* Caesaraugus-
tanum pontificem, *rectis vi-*
tæ moribus praeditum S. Eu-
logius presbyter Cordubensis
praedicat in epistolâ ad Wille-
sindum Pampilonensem epis-
copum. Floruit ad ann. 849.
De eo Cl. Risc. *Hisp. Sacr.*

s. XXX. pag. 214. seq.

(a) *Edit. Subducto corpo-*
culo.

(b) *Edit. Satagens.*

(c) *Edit. Illud non parvo*
zenio dato.

(**) *Exenio. Exenium, xe-*

atque adeo, quaevis praestatio-
vel tributum sub nomine do-
ni: unde *exeniare*, dona con-
ferre; à graeca voce ἔξεινος, hos-
pitale. Utriusque exempla be-
nemulta videsis ap. Dufresn.
in *Gloss.*

(d) *Edit. Quaerenti.*

(e) *Edit. Exagitata rapit.*

(f) *Edit. Rapidâ permotus*
iracundia.

(g) *Edit. Livores.*

(h) *Edit. De qua.*

(i) *Edit. Crudelius.*

carnifice turpiter exercere perstitisset: Audaldus volens nolens et valde diu caesus, ac per testiculos tandem suspensus, quasi visus est confiteri, quod ab Hispaniae partibus illum deferret, quodque sanctus Marinus martyr (hoc invento vocabulo) nomen haberet. Sicque, ut reliqua transeamus, episcopo praedis (a) nefario invasore partim deluso, cum magno cordis ploratu, fletuque plurimo pulsus, ad proprium locum monachus tristis, verberibusque attritus revertitur. Quod monasterii sui fratres audientes, nec credentes, Audaldui mendacem (b) redarguerunt, nomenque illi gyrovagi (*), insponentes, à se seqüestrando, jam (c) etiam ipso sponte exequente, repelunt: et ubicumque libeat licentiam ei, immo necessitatem tribuunt commorandi. Qui ad coenobium beati Benedicti, Casirum superius cognominatum, usque pervenient, ejusdem congregati abbatii, viro religioso domino Guislaberto (d) coeterisque fratribus ibidem degentibus, omnem sui itineris, sive actus continentiam, quā-

(a) Edit. Sacrae praedie. tatis exigentes. De his olim.

(b) Edit. Mendaciū. Paulinus Poëm. ad Cytherium:

(*) Gyrovagi, qui et cir- Qualia vagari per mares et
cessationes, appellati mona- terras solent.

chi, qui monasteriis suis relic- Avara mendicabula.

tis, per totam vitam vagaban- Qui dejevando monachos se vici-
tur, in aliorum cellis ternis aut naufragos

quaternis diebus commoran- Nomen casuique venditans.

tes, de quibus regula S. Ben- Inde gyrovagi dicti sunt

nedicti cap. I. S. Petrus Da- presbyteri qui dimissā suā pa-
mian. lib. V. epist. 9. S. Ber- rochijā, errones fiebant; quam

nardus epist. 68. et alii. In hoc vocem latius postea usurpavit

autem vagandi studio alii mem- Rodericus Tolet. (et reb. Hisp.

bra martyrum venditabant,

alii simbolas et phylacteria sua magnificabant, sumptus lucro-

gaz egestatis, aut simulariae pie-

(c) Edit. Jamque ipso etiam.

(d) Edit. GISLEBERTO.

terque sibi sancti levitae et martyris corpus sublatum fuerit, per ordinem explicavit. Qui nimis attoniti, et pro hiis quae dicebantur, valde gavisi, Audaldum regulari more prius suscipiunt, ac deinde illi secum quamdiu ad vivere (a), habitandi locum concedunt. Simulque deliberant, tempus ad hoc congruum opperientes, quatinus tantum ad se decus quandoque supernâ opitulante gratia transferre satagerent.

LECTIO SEPTIMA,

Exacto denique tempore, annis scilicet octo (b) semis evolutis, ad Caesaraugustam, Salomone sibi familiarissimo Cerdaniensi (*) comite in mandatum (c) fratres ex se mittunt, qui sancti levitae et martyris corpus, procurante hoc ipso Salomone, reciperent, secundumque Christo misericordia, deferrent. Salomoni namque (d) jam dudum competentum fuerat; et, ut erat vir prudens atque boni cupidus, ad regem majorem (**) Cordubensem opportunitate

(a) Edit. Viveret.

cet Petrus de Marca (*Marc.*

(b) Edit. Octo et semis.

his p. lib. I. cap. XII.) Nunc

(*) *Cerdaniensi.* Ceretani, sub Catalauniae principatu censentur, sentio vulgo *Cerdania* Cerretani, vel Cerroetani, Hispaniae citerioris populi, à Mele sentio vulgo *Cerdanya* appellatur. la pretermissti, Straboni, Plinio, Ptolemaeo aliisque veteribus nominati, comprehende- (c) Edit. Comite mandante, ex se fratres mittunt.

bant olim frequentissimas valles, tum comitatus hodierni Ceritaniae, tum etiam comita- tuum Urgellensis, Pallaresensis et Ripacurciensis, usque ad Sobrarbium et Aynsam, oppida Jaccae contermina. Quare hos populos in Julianos et Augustanos distinxerit Plinius, do-

aut *Cerdanya* appellatur.

(d) Edit. Namque hoc jam dudum.

(**) *Ad regem majorem Cordubensem*, Mahomed scilicet, Abderrahmani filium. Rex maior dicitur, quoniam *Corduba* erat imperii Maurici sedes, ejusque rex ceteris maurorum in Hispania ducibus ea saltēm aetate, jura dabat. Mauros hos

acceptâ perrexerat, fingens inter cactera (*a*) quod apud Caesaraugstanam civitatem parens ipsius vocabulo Sugnarii (*b*) dum ab Hispaniae partibus deferretur, à Seniore, ejusdem civitatis episcopo violenter sublatus detineretur. Ille vero exceptis aliis denariis (*c*) sponte oblatis, ut corpus reddi juberet solidis centum expostulatis, ad regulum (***) saepe dictae civitatis, nomine Abdilam, cartam facere mandat, imperans ut ipse totidem quoque solidis sumptis, Salomoni comiti propinqui sui Sugnarū corpus restituī praeciperet. Quibus sic expeditis, ac principum animis, taxatâ pecuniarum summâ, lucratis, episcopus advocatur: et cur tantam in mortuo (*d*), imperatoriâ posthabitâ reverentiâ, exercuerit iniqitatem, velut reus majestatis, qui que etiam nec sibi reveritus fuerit, districtè inquiritur. Quo omnia negante, et quod id non fecerit cum (*e*) Dei, sanctorumque juramentis crudeliter resistente, Audaldus accedens constanti animo episcopum fortiter convincere parat. Sed illis (*f*) nimium et absque effectu, uti dicatur muliebri-

provinciarum praefectos, regum et regum quoque nomine ornatos tunc temporis fuisse, ut Abdila, de quo in sequentibus, testatur Sebastiænus Salmanticensis; constat etiam ex actis SS. martyrum Nunilonis et Alodiae, quod sequentium aetatum scriptoribus est familiare.

(*a*) *Edit.* Inter reliqua quod apud Caesaraugstam.

(*b*) *MS. Rip. SIGNARIUS:*
edit. SUGNARIUS.

(*c*) *Edit.* Donariis.

(***) *Ad regulum saepe dictae civitatis.* Abdilam hunc, qui et Abdalla, inter Muzam monibus invitatus veritatem

Aben Heacin, et Aben Alfage regnasse, conjicit Diagus. Num hic Abdiluvar Caesaraugstae rex, qui medio saec. IX. floriuit an Abaddella, Zimaelis successor, qui dolo Caesaraugstam occupavit anno 881.? (Cons. Risc. Hisp. Sacr. t. XXXI. p. 136. 138.)

(*d*) *Edit.* In mortuum.

(*e*) *Edit.* Cum multis Dei sanctorumque juramentis affirmante, Audaldus &c.

(*f*) *Edit.* Sed illis diu absque effectu, et, ut dicitur, mu- Hebriter altercantibus, post quam episcopus blandis ser- monibus invitatus veritatem

ter altercantibus, post quam diu est conflictus ut confitetur, blandis insuper invitationibus provocatus episcopus, ad postremum veluti rebellis tormentis destinatur; eique quod ligato pedibus ejus vel collo fune, per circuitum civitatis traheretur, quodque illusus (*a*) membratim demum dissipatur repromittitur, nisi datâ veritate, à negandi duritiâ sibi met consulens resipisceret. Virtutes namque (S. Vincentii) licet sub nomine sancti Marini, transacto praescripti temporis spatio illic frequenter ostensa, animum illius (*b*) in tantum martyris amorem pertraxerant. Exterritus tamen hujusmodi minarum horrore, non solum quod gestum est confitetur, verum etiam et quod multis est incognitum, quod videlicet illud sacrum corpus esset humatum, non sine dolore quidem gemebundus aperit. Quia de re animosiores praedicti qui advenerant monachi, simulque fodiendi viribus sumptis, accedunt ad designatum martyris investigandum sepulcrum. Concertantibus autem eis utpote ad elaborandum instructis, pretiosum reperiunt, elevantque coelestis doni talentum. Cumque unus illorum, Ratbertus (*c*) nomine, haesitans dubitaret, idem an (*d*) alius esset, atque loculum aperiendo certis signis Audaldo motis, hoc prius cautè perspici debere contenderet: statim pede, quem ad hoc promoverat, infirmatur, plurimum fateri noluit, proponuntur ei tum fuerat confitetur, et locum tormenta; ut scilicet ligato pedibus ejus vel collo &c.

(*a*) Edit. Et sic illusus, membratim demum dissipatur. Et quamquam virtutes S. Vincentii, licet sub nomine S. Marini &c.

(*b*) Edit. Animus illius in ejus amorem miro modo pertraxissent: minarum tamen horrore exterritus, quod ges-

tum fuerat confitetur, et locum quo illud sacrum corpus erat humatum, non sine dolore ac gemitu aperit. Quid pervenientes monachi qui advenerant, tam pretiosum caelestis doni talentum reperiunt, elevantque. Cumque unus illorum &c.

(*c*) Edit. RADBERTUS.
(*d*) Edit. An is vel alius esset.

sibi formicante genu cum tibiâ. Quo (*a*) remanente reliqui hoc indicij signo satis certi redditî, corpus tantum procurant inventum atque ad deportandum apte componunt. Tantoque petiti (*b*) desiderio, atque post paululum incompedis vigore pleniter recuperato, cum hymnis et gratiarum laudibus, prout ratio et loci qualitas dictabat, execentes, ad propria redire, domino ducente. disponunt. cui est honor (*c*) et gloria, virtus et imperium in sacula saeculorum. Amen.

Hucusque de sancti corporis inventione, seu repetitio ne: nunc autem quae restant translationis et gestorum in ea miraculorum, sequens libellus cum subjecto excipitur (*d*) prologo.

LECTIO OCTAVA.

(*e*) Siquidem illis ad Ballagarium (*f*) oppidum, juxta fluvium (*) Sigarim cursim (*g*) pervenientibus, unum so-

(*a*) *Editio.* Quo signo reliqui satis certi de redditio corpore, illud ad deportandum aptè componunt.

(*b*) *Edit.* Potiti desiderio, ac post paululum monacho pedis vigore.

(*c*) *Edit.* Honor et potestas.

(*d*) *Edit.* Excipiat.

(*e*) *Edit.* Incipit liber secundus.

(*f*) *Edit.* Balagivum. Marca asserit legendum esse Bala- guerium, hodie Balaguer.

(*) *Fluvium Sigarim.* Hic est Sicoris, fortè et Sicanus dictus veteribus (nunc Segre), qui in Cerretanis ortus, ad radices Pyrenaeorum, et in li-

mite Galliae, deinde Julianam Lybicam rigat, uti Cerretaniam et Urgelum. Hinc recipit Nogueram Palearesiam dictam, supra Balaguerium, uti Nogueram Ripacurtianam supra Ilerdam, ubi Cingae junctus, in Iberum se exonerat ad Mequinentiam Castrum.

(*g*) *Edit.* Segarim, cursim pervenientibus, in quadam insulâ solo contiguâ resederunt. Statimque divulgatum est nobilis levitae et martyris corpus adesse. Tunc conveniunt nonnulli, munera et obsequia pro posse offerentes. Inter quos mulier dudum caeca adducta est, quae humi ante ipsas reli-

Iummodo, quod ibidem clarius gestum est, explicetur miraculum vere fatendum, quod suscitaret non solum legentis, verum etiam audientis inertiam. Sic quod per ejus meritum debilibus varie languentibus largita sunt, universa perstringi conarentur. Prope quam urbem in quandam insulam solo contiguam, gratia opportune manendi, cum accessissent, auditum est secretis quod nobilis levitae et martyris Christi Vincentii corpus illud esset. Conveniunt quidem pauci, et pro posse facultatis voti, seu munieris obsequia facti ministrant. Inter quos quaedam mulier jam diu oculis praecaepta cum adducta venisset, statim se ante sancti reliquias humo prosternit, ac magnis fidisque praecibus per beati martyris praecleara suffragia lumen sibi donari poposcit. Quod cum fecisset, atque flens irrogando aliquamdiu perstitisset, mox cernentibus qui aderant universis, surgens ad oratione visum recepit, seque metipsam qualis venerat, qualisque effecta esset admirans, sic ajebat: gratias tibi Deus, tibique sancte martyr, qui me tuae virtutis ubertate dignam duxisti (a). Porro vicini aspicientes eam videntem, quam à multo tempore caecam noverant, simul cum ea gratiarum muneribus, Deoque Sancto martyri oblatis, cum gaudio et mentis alacritate super hanc sibi coelitus visionem exhibitam, reversi sunt.

LECTIO NONA.

Profecti autem inde ad Bergam (*) castellum celeri

quias postrata, lumen sibi donari poposcit. Et aliquamdiu flens ac in oratione persistens,

que effecta esset admitans, aje-
nari poposcit. Et aliquamdiu bat.

visum, cunctis qui aderant autem &c.

cernentibus, recepit, et semetipsam qualis venerat, qualis-

(a) Edit. Duxisti. Profecti
(*) Ad Bergam. Berga op-
pidum est ad Rubricatum (Llo-

cursu iter disigunt. Unde (a) Dominus itidem praestito miraculo, quid meriti, quidve gratiae apud eum sanctus levita et martyr haberet, clementer ostendit. Nam inter reliquos gratissima ejus munera requirentes, adfuit (b) delatus claudus, toto (c) corpore aegrotus. Is etenim intromisus ad sacrosancta ejus veneranda patrocinia, tunc, quemadmodum contingere in talibus solet, dolore primum invaditur, atque eo valide per membra grassante in pavimento versatus nimis affligitur. Eratque hoc supervenientibus novum caeterisque omnibus visu mirandum. Attamen miserante se Deo, sanctique levitae martyris pii juvaminis auxilio sublevante, directis gressibus paullatim pedum, basibus sese consolidantibus, ambulare coepit, ita ut laetitia sospitatis amica comitatus, per se ad suos sanus rediret. Quia vero lucerna non debet abscondi, sed ut luceat super candelabrum poni, jam illic (d) sanctum corpus tanto virtutum fulgore coruscum feretro aptantes, Salacione comite, praevio pacificoque ductore Cerdaniam (e) venerunt. Ibi enim propter occurrentes, et necessariam (f) viam itineris repausationem salubri consideratione aliquantis

bregat) amnem, in Catalaunis apud Barcinonem urbe in fluensem. Ptolemei aevi notum fuisse, probabile est. De hoc Castro Livius lib. XXIV. Bergitanos fuisse in Lacetania Plinii, docet Petrus de Marca, Marc. hisp. lib. II. cap. XXXIII. §. V.

(a) Edit. Ubi.

(b) Edit. Adfuit quidam delatus.

(c) Edit. Totoque corpore aegrotus. Qui coram reliquiis (ut in talibus contingere solet)

coepit primum dolore valido affligi, et in pavimento volutari. Quod astantibus mirum videbatur sed paulo post misericorde Deo intercessione beatissimi Vincentii consolidatae sunt bases pedum ejus, et directi gressus: ita ut laetitia sospitatis amica comitatus, per se ad suos sanus rediret.

(d) Edit. Jam illud.

(e) Edit. Cerdaniam usque venerunt.

(f) Edit. Et necessariam itineris quietem, salubri &c.

perstare decreverunt (*a*). Intrantesque in quamdam ejusdem provinciae villam, quae (*b*) priscis cultoribus datum sibi nomen Albis accepit, imposuerunt illud (*c*) simul cum feretro super altare ecclesiae (*d*) in beatae Virginis Mariae honore, Christo Domino in eodem loco dicatae. Quo innumerā per biduum populorum geminis ex plebe collecta reperi sunt, aliūs exemptis, contracti genibus duo, et una debilis mulier, caecus unus, ac febricitantes seti īergumi (*e*) ejus sanctis meritis ab omni infirmitatis (*f*) grave-dine liberati. Nec audivimus, quod ullus quocumque debilitatis morbo invasus, si fideliter accessit, se vel advenisse vel certè sine remedii recessisse doluerit.

LECTIO ALIA.

Bene (*g*) igitur per singula mansionum loca patratis miraculis, ut, verbi gratia, in (***) Libiā duobus claudis erectis, et (*h*) Carcasonā (****) extra videlicet urbem, in

(*a*) *Edit. Decreverant. Intrantesque quamdam.*

(*b*) *Edit. Quae à priscis cultoribus nomen Albis accepit.*

(*c*) *Edit. Illud superaltare.*

(*d*) *Edit. Ecclesiae beatae Mariae Virginis. Quo innumerā multitudine utriusque sexus per biduum confluente, reperi sunt inter eos, contracti genibus duo.*

(*e*) *Edit. Energumeni.*

(*f*) *Edit. Infirmitatum.*

(*g*) *MS. Rip. et edit. Pac-*
nē igitur.

(***) *In Libiā. Libia seu Li-*
via oppidum perantiquum erat
circa Sicoris fontes. Castrum
hoc Cirritaniae caput vocat Ju-

lianuſ Toletanus in historiā ex-
peditionis Wambae regis ad-
versus Paulum tyrannum (ap.
Duchesn. t. I. pag. 824.) Li-
biae finium et Cerritanensis op-
pidi meminīt et Isidorus Pa-
censis ad annum DCCVXXI.
ubi agit de rebellione Muno-
zii Mauri aduersus Abderra-
manem. Liviae istius frequens
mēntio est in veteribus actis ac
præcipue in præceptis regiis
Ludovici Pii et Karoli Calvi
(V. Marca hispan. lib. I. cap.
XII. §. IV seq.).

(*h*) *Edit. Et in Carcassona*
extra urbem.

(****) *Carcasona. Vetus et*
celebris Volcarum Tecto sagum

ecclesiâ, sub ipsius levitae et martyris veneratione Christo
sacratâ, daemoniacis, infirmisque aliis non paucis curatis,
jam laeti Castrum quò tendebatur, praecipui patris (*a*)
beati Benedicti monasterium appropinquant. Si (*b*) qualis
fuerit tantâ exceptione dignus, cum crucibus, ac cereis,
omnibus (*c*) congruis ornatibus ille monachorum splendi-
dus apparatus, nec non et devotissimus populi concursus,
teor superfluum si exponi contendantur (*d*): praeter quod
apparatus decentissimus, populi verò utriusque sexus mul-
titudo inextimabilis fuit. Interea ploratus à multis funde-
batur, atque cantilenis sese singultus intermiscens; alternis
refractionibus voces psallentium quatiens suffocabat. Mar-
tyris itaque corpus servandum venerandumque in ecclesiâ
almae genitricis Dei Mariae ante ipsius coenobii portam
collocaverunt, ob devotam maximè foeminarum frequen-
tiam, quibus monasterii ipsius aditus ex antiquâ patrum
(*e*) loci consuetudine denegatur. Disposuerant (*f*) tamen
quatinus in ejus honore hoc ipsum etiam tempore secun-
dante, extra eundem monasterium non multum quidem
longe ad eum tumulandum nova exinde et major cons-
trueretur basilica, quae communem viris pariterque mu-
licibus praeberet introitum. Igitur universis rite decenter-
que compositis, ac miraculorum signis plurimi patefactis,
regrediuntur unusquisque per turmas suas.

Si quando forte poterat dubitari de tali ejus inventio-

in Galliâ Narbonensi urbs, Car-
casso Ptolemaeo, *Carcassio*
Procopio, post *Carcassona* dic-
ta.

(*a*) *Edit.* Patris Benedicti.
(*b*) *Edit.* Sed qualis.
(*c*) *Edit.* Omnibusque.
(*d*) *Edit.* Contendatur. Mar-
tyris itaque corpus &c.

(*e*) *Edit.* Ejusdem loci.
(*f*). *Edit.* Decreverunt ta-
men novam basilicam in ejus
honorem monasterio vicinam
extruere: ad quam utriusque
sexus personis devotis liber sit
accessus.

Sed quoniam forte poterat
&c.

ne, sive optata (*a*) dilatione; illud etiam omnipotens Deus providae suae bonitatis cumulo in ea exceptione hoc primo facto miraculo roborari non destitit. In villa vero Incellas, à monasterio plusquam tribus distante millibus, hoc constituit inter alia palam praesentibus cunctis miraculum. Fœmina namque ibidem adhuc degens, nomine Attrudis, audiuit à vicino domus suae quod deposito lanificii opere, ad beati Vincentii obvianda patrocinia aliis occurrentibus, et ipsa quoque festinaret occurrere. Quae recusans, et quod est magis, sub nomine martyris quilibet maurus ethnicus vel hispanus cachinno pleno guerrulac contendens, exemplo omnium privata membrorum officiis contrahitur, ac veluti cadaver miserabiliter in terra (*b*) conseruata, vitam se mox expiraturam terribili voce proclamat. Taliterque divinae virtutis potentiae, sanctique levitae et martyris veram experta praesentiam, menteque prona amicos sive propinquos efflagitabat, quatinus eam, si qua sui eos curram habebat, cito transferrent. Qui celeres ejus petitionis verba compleentes, super impositam rotis, ad sancti templum miserandam pertrahunt. Úbi per dies novem aspicientibus multis, eamdem percussionibus (*c*) debilitatem sentiens mansit, atque post alios novem saluti reformata,

(*a*) *Edit.* Et optata delatione, cachinno dixit esse potius cor hoc omnipotens Deus ad cunum suae bonitatis tali miraculo roborari voluit. In villa Vidcelles, à monasterio tribus dumtaxat millibus distante, feni- na quaedam ibidem adhuc degens, nomine Attrudis, à vicino suo admonita est, ut deposito lanificii opere, in occursum susceptionis B. Vincentii martyris cum aliis properaret.

Quod illa facere recusans, cum

cachinno dixit esse potius cor pus cujusdam mauri ethnicus, vel hispani, quam martyris. Et exemplo omnium privata &c.

(*b*) *Edit.* In terram consternata, se mox expiraturam terribili voce proclamat: rogatque suos, ut ad sancti templum deferatur. Ubi curru data, per dies novem &c.

(*c*) *Edit.* Percussionis debilitatem sustinens mansit.

valens, ut nunc quoque valet, exilivit (a).

Cum vero (b) frequentantibus locum plebis, sive infirmis variis langoribus oppressis sanitatum medelam exquirerentibus, à Cerdaniae partibus quidam prosequentes (c) aut longe à monasterio propriis rebus expoliati, nudis ad sanctum, gemebundi flentesque perveniunt. Sed mirum in modum gratia supernae accidit sequitatis, ut qui fuerant prædatores, aliorum (d) captâ prædâ fugere temptantes, ad veram (e) sibi profectionem mirabiliter coacti, cum universis quaecumque (f) abstulerant, ad eundem locum festinanter accederent. Qui (g) sese obviantes agnitisque vultibus constanter intuentes, isti timere, illi vero multo amplius admirari coeperunt, et utrum ne ipsi, an certe alii eorum similes essent, mente dubiâ coticentes haesitabant. Tandemque re manifestâ, et volentibus in reos humaniter populis consurgere, supplices quinam nuper tulerant zelo vindictæ accensi exorant, ne quid mali eis ob Christi, sanctique martyris amorem inferrent. Quod cum donatum, sive etiam difficulter impetratum fuisset, receptis omnibus, Deum, sanctumque laudantes Vincentium, ad propria singuli repedant; isti de inventis, illi autem de veniâ gratis acquisitâ jocundi.

Neque (h) enim hoc silenter praetereundum est, quod

(a) Edit. Exivit.

(b) Edit. Enim vero.

(c) Edit. Venientes.

(d) Edit. Aliorum fugere tentantes.

(e) Edit. Adversâ sibi profectione.

(f) Edit. Quae abstulerant.

(g) Edit. Et sese mutuò ingentes spoliatores ac spoliati. Isti timere, bi verò multo amplius mirari coeperunt: volen-

tibusque populis in reos consurgere, supplices rogarunt ne quid sibi mali ob Christi sanctique martyris amorem inferrent. Quo impetrato, omnia restituerunt: et Deum sanctumque laudantes &c.

(h) Edit. Nec silentio praetereundum, quod pari administratione dignum est. Quidem enim ex Camerensi pago &c.

simili quoque admiratione dici potest. Quidam ex Camarense pagò, causâ orationis, inclinato jam die adveniens, lanceam suam uni arborum, quae sunt ante mémoratae basilicae ingressum, servato religionis honore innèxam reliquit. Cumque ecclesiam sic exarmatus intrasset (*a*), sequo petitionis effectu propter quod vénérat, dçvotè mancipasset, statim fur dilitiscens conceptam peperit iniqüitatem, lanceam tollens, et aufugiens. Quidam ad domum suam, non longe positam, solitâ gavisus nequitiâ, cito regredi vellet, semitam arripuit mentis oblivione captus, quae cum ab ejusdem viri tugurium cujus erat hasta, infra triginta ferme leugas (*b*) jejunio ac itinere per totam noctem fatigatus transposuit. (*c*). Residensque mane ante ipsius dominus januam fessus, quôque sitis ardorem pauxillo aquas haustu repelleret, ab ejus uxoris manu inianter postulans supplicavit. Quam mercedis cupida mulier dum obtulisset, arma viri sapiens contemplans recognoscit, atque qualiter sibique sit actum didicit, mirans, et sancti Vincentii virtutem magnam esse protestans, et veniam confitenti tribuit, et lanceam, ipso magnopere quo reciperentur postulante, proprio loco restituit. Latro verò, sensu recepto, ad propria meritò tali castigatione emendatus recurrit.

Quoniam de sancti levitae et martyris fabricandae ecclesiae constructione mentionem intulimus (*d*), novum

(*a*) *Edit.* Intrasset, et orationi devorè insisteret, fur qui dant lanceâ ejus raptâ aufugit, domum suam non longè possum petens. Sed mente perturbatus, ad ejusdem viri tugurium &c.

(*b*) *MS. Rip.* Leucas.

(*c*) *Edit.* Devenit. Cumque sitiens paululum aquae pete-

ret, mulier agnitam maritioni hastam recipit, et furi readam suum confitenti pepercit, non sine admiratione virtutis sancti Vincentii, qui peregrinî sui injuriam eo modo reparari curavit.

Quando quidem de nova S. Vincentii levitae &c.

(*d*) *Edit.* Fecimus, con-

decet inde huic loco inseramus miraculum. Illuc etenim celebri frequentia confluentibus populis, fuerunt plusquam ducenti viri ac mulieres cum parvulis vel infirmis, qui pariter consensu statutam decreverant diem, quando ad beatum martyris reliquias simul adessent. Sumptis itaque victualibus et non solum....verum etiam qualiumcumque potuerunt munerum votis, laeto animo ire caeperunt alacres. Inter quos caecus quidem, rebusque pauper, ne in sancti servitio vacuus appareret, lapidem sibi ex itinere a ductore non parvum quidem dari poposcit, atque illum festinè (a) levatum collo supposuit. Cumque a plebis (b) stultitia redargueretur, eo quod impossibile temptavisset, a conviantibus reprehenderetur: asseruit dicens se ab incepto numquam quiescere, donec munus assumpti lapidis a sancti viri novi templi structuram deferret. Nec mora (c), immo inter haec eadem verba statim caecâ oculi diurnâ longinquitate clausi aperiuntur. Unde stupentibus, et quod factum fuerat mirantibus universis hiis qui viderant, ac si ponderis nichil ferret, caeteris velocius ante currit, lapidisque faciens ad manus cimentiorum usque provexit.

LECTIO.

Vir igitur venerabilis Elisagar (*), Tolosae civitatis epis-

gtuum est huic loco novum referre miraculum. Ad hanc enim constructionem confluentibus pariter plus quam ducentis viris cum muneribus, praeter mulieres, parvulos et infirmos. Inter quos fuit quidam caecus.

(a) *Edit.* Subito levatum.

(b) *Edit.* A plebe stultitiae argueretur, ut qui rem impos-

sibilem propter pondus attinet, asseruit se &c.

(c) *Edit.* Nec mora, inter haec verba, depulsâ caecitate visum recepit.

Vir igitur venerabilis &c.

(*) *Elisagar.* Memorat hunc religiosissimum antistitem Castellius in catalogo episcoporum Tolosatium, et *Elisagar*

çopus, his (*a*) virtutibus auditus insignibus, jure pastorali clerum (*b*) simulque plebem commonens hortatur, ut qui velient ad sancti martyris orationem secum ire pararent. Qui dum decreto tempore (*c*) discalciatus, forma factus gregi à nono etiam millario reverenter advenisset, erat praeterea cor illius miraculum videre desiderans, aliquis de turbâ ultrasque manus habens à nativitate debiles, interfuit, Dei pietate sanctique martyris virtutem devotâ mente sibi subvenire deposcebat. Cumque stans oraret, lacrymarumque rivus infusus coelum sursum intenderet, confessim eo prius nimium vociferante, manus quae nunquam aperatae fuerant, Dei nutu, sanctique levitae et martyris rogatu

*scribit: MS. Rip. et edit. Helegar: Galliae Christ. scrip-
tores Helisachar. Adfuit con-
ventui abbatum apud Tolosam
habito à Raymundo marchio-
ne anno 861.*

(*a*) *Edit. His auditis virtu-
tum signis.*

(*b*) *Edit. Clerum populum-
que hortatus est, ut qui.*

(*c*) *Edit. Decreto tempore
pastor bonus ovium turmis cir-
cumseptus à nono etiam milla-
rio discalceatus, forma factus
gregi reverenter advenisset,
quidam eorum digitos. utrius-
que manus à ipsâ nativitate
stra contractos et volae haeren-
tes habens, ut numquam ex-
plicari seu extendi valerent,
post orationes et lacrymas co-
ram sancto martyre fusas, sen-
sit eos solutos, manente tamen
vivo cruento è locis quibus prius
inhaeserant. Quo viso episcc-*

*pus et universi qui cum eo
erant, in laudes divinas pro-
sumpunt, litenias, hymnos et
Te Deum laudamus lacrymosâ
voce psallentes, ipsaque ma-
nus sanguine liras jana gaudio
magno deosculantes.*

*Quidam argentum sibi ad ali-
quod opus necessarium in sinu
absconderat. Quod inverecun-
dè mulier in latrocinandi arte
perita extaxit. Sed manus ejus
ipsum argentum continens sta-
tua obriguit, ita ut eam nec
aperire, nec ad se (cunctis vi-
dentibus) reducere valeret. Ipsa
vero ad S. Vincentii sacras re-
liquias confugiens, et ibidem
cum fratribus aliisque fidelibus
devote orans, curata est, ina-
nuque relaxata furatum argen-
tum restituit.*

*Alius caecam habens filiam
à nativitate, eam medeadi &c.*

solvuntur à cunctis digitorum locis, quibus inhaeserant, vivo cruro manante. Quo viso episcopus et qui cum eo erant universi, ipso Christe audi nos, et letania dicente, laudes producunt hymnidicas, Te Deum laudamus, tē Dominum cōfitemur, lacrymosā voce dicentes. Ipsasque manus sanguine lotas, tam episcopus, quam alii gaudio plani acceptas deosculantur, vero aeterno omnipotenti Dōo super hoc et aliis quaecumque viderant vel ibidem gestis audierant magnalibus, gratiarum actionum vota solventes, servus Dei nomine monachus et sacerdos qui vidit, huic miraculo testimonium dedit. Potuissemus quoque per singulas virtutes non modo singulae, binae, vel ternae, sed insuper plura, si voluissemus, videntium ferre testimonia.

Exitit praeterea inter confluentes, qui proprium et sibi necessarium argentum, cuiuspiam operis inde negotium exercere cupiens, in sinu detulerat. Huic, quod est pudendum dicere, accessit fœmina, et quacumque arte valuit astrocinante minus cautē argenti partem abstraxit. Quid cum sinu peractum nefas abscondere vellet, manus ei, ut erat clausa, unā cum denariis brachio sursum erecto continuatim obriguit, quatinus nec aperire eam cum vellet, nec ad se reducere, cunctis videntibus, posset. Quo publicato delicto, omnibus quae acciderant clamore propalantibus quae in alium commisserat mulier sibi prospiciens, arrepto cursu ad basilicam configuit, in qua sancti levitae et martyris, ut praeposuit, sacrae interim positae servabantur reliquiae. Ilic ergo flexis genibus, et orantibus pro se qui aderant fratribus caeterisque devote fidelibus, Christo misserante, manus obstricta digitis sese relaxantibus apparetur, atque ei qui dispendium incurrerat, in praesentiarum absque ullo diminutionis dampno argentum coelesti clave custoditum restituitur. Sic uteque ille à moestia, latro autem à poenâ immunis gaudens evasit.

LECTIO.

Hinc etiam videamus quid insuper et pro absente suo martyre celsa majestas operari per loca disposuerit. Nam quidam etsi operis pauper, fide forsitan locuples, à nativitate caecam habens filiam, eam medendi fretus fiduciâ, ad sancti martyris passim divulgata patrocinia adducere statuit. Qui dum monasterium (*a*) sumpto voto jam festinans appropinquaret, innotuit sibi à dicentibus sanctum deesse Vincentium, cumque alium ad locum ob invisum paganorum timorem sublatum. Ille vero nolens quiescere donec proprio experimento quae dicebantur, adisceret, citato gradu pervenit ad locum. Sed rei veritate compertâ, quid miser faceret, quid ageret mente turbatus ignorabat. Tandem vero tristis atque filiae caecitatis plenus amaritudine, in bivio residens ad salubre orationis portum spei anchora tutus novum vertat confugium. Coepitque immensae Domini potentiae subsidium flens implorare, atque quod suam et filiae miseretur orbitatem perseveranter expeteret, piumque Vincentii efflagitans auxilium ajebat lugens, et præ cordis anxietate crebrius ingeminabat dicens: miserere, Christe, miserere, ó beatissime Vicenti, misere michi misero: misere huic filiae meae (*b*). Neque soli quae-
so inveniamur, quibus misereri indignum judicetur. His lacrymarum vocibus superna, quae non dormitat, ad misterium excitata clementia, continuò obtinendum magni agonistaè precibus, fide parentis (*c*) posse videndi puellæ restituit.

(*a*) Edit. Et ad monasterium se, crebrius ingemiscens dice- usque veniens, ubi comperit bat: miserere &c.

ipsum sacrum corpus, propter (*b*) Edit. Meae. His lacry- timorem paganorum nortinan- marum.

norum, ad remotiorem et tutio- (*c*) Edit. Et fide parentis rem locum transportatum fuis- lumen restituit puellæ.

LECTIO.

Siquidem Normandi (*a*) quorum libido metu sancti levitae et martyris corpus sublatum recesserat, tunc temporis ex Garonna fluvium à Pipino conductis marcimoniis pariter cum eo ad obsidendam Tolosam attentaverant. Hoc itaque contendentes agonizabant, qualiter urbem caperent, terram autem pede ignisque plaguâ vastarent, atque incolas execrabilis ferri mucrone sanguinis sitibundi perimerent. Unde non solum Tolosanae, sed re vera Albenses omnes ne forte solito illis supervenientes, insperate praeoccuparentur grave percussi formidine, huc atque illuc exterriti mortis periculum evadere concertanter diffugiunt. Monachi verò cum pro se, tum insuper magis solliciti et paventes pro sancto, ne in modico perderent quod secum tanto laetabantur acquisisse labore, providi sacrum sumentes corpus ad alium tutiorem locum secedunt. Insistuntque rogantes, quatinus illos in tribulatione praesentis angustiae ejus omnipotens Deus precibus dignaretur adjuvare, cuius victricia membra etiam post mortem pelago immersa, ne ponti voragine absorberentur, potenti dexterâ gubernavit. Denique Normandi post aliquos dies in vanum exacto simul cum conductore innani obsidione fugati recedunt. Non ut conati fuerant, excepta in circuitu facta praeda, Dei miseratione sanctique levitae et martyris rogatione repulsi se praevaluisse stomacho laesi dolentesque discedunt. Monasterii verò fratres mox ut se fauna securitate perlata est, obviantibus sibi fidelibus, sanctum reve-

(*a*) Edit. Normannis autem, qui ad obsidendam Tolosam venerant, abscedentibus, monachis sanctum revoluunt cor-

pus; dignisque eo in loco, ubi prius fuerat, officiis venerandum reponunt.

recenter corpus dignisque eo in loco ubi prius fuerat, officiis venerandum reponunt.

Rerum pucila quaedam à nativitate caeca, indebitanter credens intervētu sibi (*a*) tanti martyris suffragio (f. sorori) praecepit supplicans ut se quanto^{tius} ad eundem festinā perducēret. Quae dum simul cunctes incederent, ejus simili modo à referente veri Athletae praesentiam abesse cognoscunt. Tunc gemis sevientes glaciali austeritate territac, atque longioris viæ cursum quo sanctus abierat, per aspera juga montium explere non valentes, quae incrat sororem hortatur quatinus ex eâ quam secum tulerant cerā, candelas studiosa produceret, easque sicutem ad locum, quo sanctum corpus dum iret, ad modicum pausatum substituerat, pro se ponentes deferret. Audierat locum miraculis celebrem, ita ut etiam animalia sensu (*b*) carentia illum contingentes debilia redentur. Quod cum fecissent, atque se itlic atbae gementes (*c*) solo humiliter adhaerentes prostravissent, fusâ prece quae lucis nescia venerat mulier, exultans coepit (*d*) dicere se clare quaeque aderant cuncta videre. Itaque Dei, sancti levitae et martyris pietate, novam solis numquam viderat claritatem, experta, si.

- (*a*). Edit. Interventu tanti in itinere ad modicum pausam martyris se posse lumen recipere, sororem rogavit, ut ad eum quando^{tius} cyus perduceretur. Quae dum simul incederent, audierunt in terram procul remotam delatum fuisse. Ad quam propter rigorem hyemis et aspera juga montium non valentes pervenire; caeca sororem suam hortata est, ut ex cerā quam secum tulerant, tandem conficeret, easque saltem ad locum, quod sanctum corpus
- (*b*) Edit. Ratione carentia.
 (*c*) Edit. Gementes prostravissent.
 (*d*) Edit. Coepit clamare se clare videre.

In eodem Albiensi pago fuit quidam piscator, nomine Ubaldus, qui cum videret socios suos piscatum pergentes, in praefato loco causa veneracionis morari, eos increpabat dicens &c.

bin. stipsi in redeundo jam manu sororis dimissâ, tramitis gradum lacta providit, fuitque hoc affinibusque universis cum admiratione stupendum, necnon et cum nimia gratulatione colendum.

LECTIO.

In eodem igitur Albiensi pago non solum nomine verum etiam piscationis actu Ubidandus incola notus, cum videret socios, piscatum pergens, cumdem locum causa venerationis solemniter adire, cur semetipsoe primum ac se deinde ab agendo retardarent officio, quaestu mordaci increpabat dicens: vellem, inquit, arbores hujus silvae universas adoraretis, qui ombium plateas viarum indiscretâ consideratione oratorii religione sacratis. Cumque haec et alia cordis rancore permotus, amaricatis nimirum verbis profunderet (*a*), *illico petulans os ejus in aurem sursum convertitur*, atque (*b*) monstruosus quam dici possit à suo loco transformatur. Sociis vero pro eo quod factum fuerat non solum stupentibus verum etiam procul ab eo sufficientibus, elevans miser se prorsus inania locutum poenitet, ac quibuscumque valet latrilibus, se criminis regim, beatum autem sanctum Vincentium sanctitate fatetur eximium: curritque jam nullo monente, atque locuti extensus corpore pronus adorat, contumeliosum se voce confusa blasphemumque inculpans. Deinde surgens ad ecclesiam in qua sancti levitae et martyris corpus excolebatur, velociter perrexit; eamque ita celebre in singulis horis diei vel noctis, donec sanaretur frequentavit (*c*).

(*a*) *Suppl. ex MS. Rip.* tumeliosum et blasphemum

(*b*) *Edit.* Atque ultra quam fuisse fatetur. Deinde ad ecclesiici potest, monstruosum efficiuntur &c.

citur. Tuncque poenitens ad praedictum locum cucurrit, totoque extensus corpore se con-

(*c*) *Edit.* Frequentavit.

Hac itaque luce.

quemadmodum dignum sibi que necessarium esse perceperat.

LECTIO NONA.

Hac itaque mirabilem lucem longe lateque diffusam, etiam à nativitate addacti caeci illuminabantur; surdis et multis sensus officia reddebantur, claudi curabantur, energumeni daemonibus fugatis mundabantur, necnon et aliarum infirmitatum quacunque molestiam aggravati praesentes, absentesque sani efficiebantur. Unde paupercula quaedam ex (a) multo tempore lumen a sui vissione praeventa, dum in vehendo alieno uteretur administrculo, à quibus sociabatur tedium desidio atque fessis in viâ deseritur. Quae se omnimodis et cui à nemine miseretur abdicata intelligens, tantum petuit candelas, suae orbitatis manuscula, à quovis illorum illuc perferri, atque ante sancti martyris altare lucernas accendi. Hoc dum illorum unus manum extendens perficere vellet, ecce mulier candelas quas porrigebat, aspicit, atque recolecto brachio, gressuque diffuso, iter quod cooperat, plerosque ante vadens continuat. Sicque cum proficiscentibus gradiens, atque quotidie paulatim semper clarius videos, per scipsam cum

(a) Edit. A multo tempore quaerit, sed hilari et de die in luminibus privata, cum ad S. diem clarus videns iter compmartylem duceretur; in medio tum, etiam plerosque ante vertinere à ductoribus tedium et tens, perficit, et tandem ad labore fessis derelicta, rogavit sepulcrum B. Vincentii pervenire, quemdam adstantium, ut salutem candelas (suae orbitatis manuscula) ante S. martyris altare accensas offerret. Qui dum

manu extentâ eas accipere vult, ab ipsa muliere videntur; re collectoque brachio, jam non ductorem nec earum latorum

iter coepit, et tandem ad mortem, etiam plerosque ante vertens, perficit, et tandem ad sepulcrum B. Vincentii pervenit. Ubi candelis ardentibus, non per aliud, sed per se oblatis, plenum oculorum aciem recepit.

Huic simile est miraculum in Rotenensi pago, qui vulgo Rodinigus appellatur, patractus &c.

gratiarum actione ad sancti levitae et martyris tumulum plaudenti animo currens pervenit. Ubi gratia divinae claritatis et largua sancti levitae et martyris intercessione post aliquantulum ampliore videndi munere donata, tali medicinae collirio curu suis hilaris remeavit.

ALIA LECTIO.

Ex simili proventu addatur huic texto consimile miraculum. Arotensi (*) namque pago, qui vulgo Rodinicus appellatur, quidam contractus genibus cum (a) adduceretur, eis à quibus juvabatur, pigris et laboris fatigatio addiclis, solus itineris medio, humano destitutus auxilio, plorans relinquitur. Sed quia Dominus de quacumque necessitatis angustiā ad se clamantium preces misericorditer exaudire non cessat, exemplo (b) miseratur miserum, ac coelesti perfusum medicamine jacentem debilem facit erectum (c): qui proprii conaminis annisu levatus

(*) Edit. Rotenensi. Ruteni seu Rhuteni populi sunt Galliae in parte orientali Aquitaniae, ubi postea Rutenensis provincia (*la Rovergue*) inter Gabalos ad ortum, Arvernos ad boream, Cadurcos ad occassum, et Heleuteros ad austrum. Urbs eorum praecipua olim Segodunum, vulgo nunc Rutenæ, gallicè Rodez appellatur, ad Veronum fluvium. Eius episcopus Bituricensi metropolitæ subest.

(a) Edit. Cùm ad S. Vincentium adduceretur, à suis ductoribus ignavis, pigris et inhumanis, in medio itineris

solus et plorans derelictus est. Sed quia &c.

(b) Edit. Extemplo.

(c) Edit. Erectum: adeo ut magnis passibus gradiens, suos desertores mox assequentur. Illi autem tanto miraculo attoniti, se ipsos accusare, vehementerque redarguere coeperunt, quod coelestis remedii beneficio digaum, ita pigi inclementesque deseruerissent.

Consuetudo, ut meminimus, praefatae congregationis fuit, ut foeminae omnes ab ingressu monasterii arcerentur. Id circa &c.

incipit mirabili modo, non pedetentim quidem, sed gradatim post terga cunctum sequi, relinquenter currere per se, ad sanctum de incolamitatis dono gavisus pertingeret satagens. Cumque venisset, astoniti qui se paulo praecesserant, qui que solo juvente absque pietatis respectu dimisserant, mirari cooperunt; et an idem esset eundem incunctanter cooperunt inquirere. Ipse vero et se idem esse contestabatur, et laudans gratulabatur non eorum adjutorius, sed alii martyris Christi Vincentii meritis gloriissime se sanatum esse. Illi autem facti miraculi considerato misericordio, seipso accusare vehementerque redarguere coeperunt, cur coelestis remedii beneficio dignum ita pigri inclementesque deseruerint, nec se utique arbitrati sunt dignos, qui tantâ mercide remunerationis invenirentur accepti.

LECTIO.

Mos est, ut meminimus, ex antiquâ consuetudine praestante congregationis foeminas omnes ab ipsius loci ingressu quiescere. Idcirco ejusdem coenobii fratres (*a*), ne idem sexus illuc sedule confluens, si à sancti martyris aceretur præsentia, scandalum repulsionis pateretur, hoc prudenter consilio decreverant quatenus, ut præmissum est, beati levitae et martyris corpus in supradictâ poneretur Dei genitricis basilicâ, donec venientibus satis fieret mulieribus. At vero defluxo tempore, et hujusmodi conventu per dies cessante, intulerunt illum (*b*), cum

(*a*) *Edit.* Fratres prudenter providerant ut corpus B. erat mulierum accessus. At veteri successu temporis conventu Vincentii levitae et martyris hujusmodi per dies cessante. in basilicâ Dei genitricis Ma- (*b*) *Edit.* Illud in seniore in riae poneretur, ad quam liber monasterii &c.

visum fuerit, ab officiis congruentia maxime in seniorum monasterii ecclesiam, atque retro altare beati Benedicti, donec ejus templum consumaretur (a) honorifice collocantes, deposuerunt. Post hac mulier ab annis plurimis coeca (b) adveniens, ut audivit quid actum erat, lacrymosis vocibus adeo deflens ingemuit, se omnium misericordiam esse mulierem in clamitans, quae sola tanti medici diligentia invenitur aliena: sed inde sedato spem sibi salutis in hoc ipsum ad postremum mulier concepit, si quocumque modo, vel contumeliose rejicienda, locum quo sanctus jacebat, vel impudens attemptaret. Ducente denique se previo, ecclesiae lumeni jam pedem inchoaret inferre, quidam transiens omnimoda communicatione prohibens vetuit, ne ullo modo quod nulli licebat foeminarum praesumeret. Inveniamque repulit atque retrorsum moestam abire coegit. Quae suspirans, ac ad coelum, inde fiduciam habens, oculos mentis erigens, sancti martyris sibi provenire supplex orabat solarium, sicque inter lacrymarum flumina veluti eandem coecitatem explorans, videndo recessit, atque semina piorationis cum exultatione metens, provido gressu gaudendo repedavit.

LECTIO.

In quodam loco eidem coenobio adjacenti, qui Vulgari (c) Cella nuncupatur, hoc memorandum floruit (d)

(a) Edit. Consumaretur posuerunt.

Ium oculos mentis erigens, sancti martyris sibi provenire

(b) Edit. Caeca conata est usque ad locum quo sanctus jacebat, ingredi: sed quidam obvians hanc repulit, atque retrorsum moestam abire coe-

git. Sicque inter lacrymarum flumina coecitatem expulit.

En quodam loco &c.
(c) Edit. Waldarii Cella.
(d) Edit. Enituit.

magnae virtutis preconium. Secus (*a*) enim ipsius loci confinio, multo exercitus agmine casu influente, qui ibidem degebant fratres, Ermengaudum Albiae comitem adiuncti, orantes ut sata condaminae (*) quae in latere ipsius celiulae sita habebatur, ab hostium invasione equorumque depastatione, suâ tutelâ servando protegeret. Prata (*b*) namque illis in partibus, aut nulla, aut certè inveniuntur rarissimè. Qui praecepit ex palliis sancto Vincentio à pauperculis mulieribus anteriorē tempore oblatis, quatuor totidem virgis alligari, sicque in circuitu jam florentis agri pariter cum ipsis affigi, quatinus eo signo à messis direptione hostes temperare deberent. Non tamen defuit super quem

(*a*) *Edit.* Secus etenim ipsam locum diffusis militum copiis monachi Ermengaudum Albiae comitem adierunt, orantes ut ab hostium invasione equorumque depastione eorum sata protegeret.

(*) *Condaminae.* *Edit.* *Mabillonii condiminæ.* *Condamina;* *condimina* vel *condomina*, scriptoribus infimae latinitatis, quasi *Condominium* à jure unius domini dicta est, vel ut alii volunt, quasi *campus domini*, à voce occitanâ *camp* aut *con* (campus). *Acta consecrat.* *eccl.* *Urgellensis ann. 819.* (ex chartular. ejusd. eccl.) *Condotamus etiam condaminam propè hortum S. Mariæ, et aliam contiguam condaminam, et hortum præfætæ condaminae adhaerentem.* *Donatio Avæ comitissæ Barcin.* ad monast. *Cuxaniense ann.*

941. (ex chartul. ejusd. monast.) *Tradimus ad jam dictum monasterium... hortos duos cum arboribus, condaminas tres.* Eadem notione usi sunt vocibus *contaminea*, *contamina*, *condoma*, *conduma*, de quibus videsis *Gloss.* *Dufresn.*

(*b*) *Edit.* Nam in illis partibus per pauca extant prata. Qui quatuor pallas ecclesiae S. Vincentii à pauperibus mulierculis oblatas praecipit assumi, et totidem baculis seu perticis alligari, atque in circuitu florēntis agri affigi, quatenus eo signo à messis direptione hostes temperarent. Sed unus corum tale signum despiciens, pallam unam cum baculo in terram excussit, et ab equo, quem in ipsa sata inducere nitebatur, versis calcibus in fronte percussus, spiritum exhalavit.

virtus animis et salubris castigatio exhiberetur coeteris. Denique hostium unus vissis virgulis palliisque (*) desuper positis, quasi admirans, quidnam hoc fore vellet, conquisivit. Sed cognito quod tali signo seges illa beati levitae et martyris Vincentii tueretur, excusso pede, virgam leviter impulit, atque quod gestum fuerat, superbiā turgidus, respectui habens, pallam unam simul cum virgā prae sumptuosus satelles in terram excussit, statimque veritatis examine id prosequutum est, quod dignum rationis memoriā praedicandum in futuro servetur. Equus vero, quem perversā mentis obstinatione satis inducere laborabat, perseveranti reluctance, asinam illam immitando Balaam, simili serè modo prohibitus restituit, ac se pronuntiante ut iret, versis calcibus in frontem percussit, ita ut luminibus oculorum prium evulsis, mox spiritum exhalaret. Quo audito, nec non et admirandā proclamatione per hostes diffamato, timor universos invadit, evidensque Dei iudicium sanctique martyris meritum ubique evidens praedicatur à cunctis.

(*) *Palliisque.* Palliam vel abbas in opusc. *De incendio.* pallam, mappam interpretantur. *Tuitiensi*, Rodulphus Glabrus tur Breulius et Bollandus; vel *Historiae lib. V. cap. I.* ubi quae altari substernitur, quam pallam *christmale* appellat. *frontale* alii vocant; vel quae Cons. *consuetud. cluniacens.* sacra Christi munera contegit, *lib. II. cap. XXX.* Fortè hic quam *corporale* appellant statuta synodalia Guidonis episc. *pallam* vel *pallium*, velum Helen. (concil. Hisp. t. III. illud intelligit, quo sanctorum p. 595.) Hanc verò pallam contra incendia deferris solere, que madimodum hic adversus hostium direptionem, testantur *Palla sepulchri S. Mar-* madimodum hic adversus hostium direptionem, testantur *tini apud Gregorium Turonen-* madimodum hic adversus hostium direptionem, testantur *sem (Hist. Franc. I. V. c. 48.)* *Pallia lectorum apud Eutro-* madimodum hic adversus hostium direptionem, testantur *pium (lib. IX.) Moris hujus* idem Ainoinus in *Miraculis S. Benedicti lib. I. cap. IX.* meminit S. Hieronymus in *Vi-* (Act. SS. ord. S. Bened. saec. IV. p. II. p. 265.) Rupertus *ta S. Pauli erem. et epist.* *XXV. cap. I.*

LECTIO.

Nec (a) minus extimo recolendum quod vix videtur comparabile factum. Dominus igitur Albericus, monachus, pro sua reverentia tali appellatione condignus, dum cum alio secum fratre, Elias nomine, in pagum perrexisset Impuriensem, atque ibidem in villa suae obedientiae, quae Garriculas nuncupatur, immoraretur, hostes supervenientes eundem pagum et villam, nemini parcentes, sed universa crudeliter depopulantes invadunt. Ventum est ergo ad equos praefati domini Alberici monachi auferrendos, quos nullus potuit quin tollerentur precibus obtineri. Iterumque unus ex eis qui valentior videbatur, simplex accedens, expositulat, quatinus sibi vel unus equus ex omnibus relinqueretur. Qui dum superbiae contumax, nec ad justi viri humiliter petentis verba dignaretur respicere, confessim eodem in loco dignum ultionis incurrit supplicium. Equus namque illi antepositus suus proprius, divino stimulatus judicio vindex affuit, calcibusque in nudo capite percussum mortaliter stravit. Quo facto iniqutatis socii-(b) praesentes absentesque ad animo usque perterriti, non solum equos, verum etiam quidquid in

(a). Ediz. Huic facto pro ipsius Alberici abduxerunt, nec pene modum simile est quod se impetrare potuit ut salteri quietur. Nam domino Alberico unus, quem robustiorem nego monacho cum frater Helia in verat, redderetur. Sed ipse met pagum Impuriensem profecto, atque in villa suae obedientiae, Garricula nuncupata, commorante, supervenerunt hostes qui pagum villamque, nemini parcentes, deporputati sunt. Quin etiam equos (b) Ediz. Socii perterriti.

eadem villâ rapuerant, relinquentes, aufugiunt (*a*), nec prorsus jacentem socium levare conantur. Monachi vero cadaver adhuc spirans tollentes, post aliquantulos dies supremum ei humanitatis impendunt officium, Deum magnificè collaudantes, sanctique levitac et martyris victoriale nomen gloriosè benedicentes. Siquidem ad nichilatis precibus adjuraverat cum idem memorabilis vir dompnus Albericus monachus, per virtutem et reverentiam nominis ejusdem sancti martyris, ne ullo modo equos contingeret.

Quia longum est cuncta perstringere, et non forte videamur fastidiosa potius legentibus, quam delectabilia spossuisse, hac subjectâ similis sancto evangelio sententiâ finem libellus accipiat. Georgius quidam vir illuster hoc ipse certum referebat, quod à nobis meritò praeclarum adjudicatur. Aiebat quippe, quod omnes quoque ad fines ejus bene noverant, servum scilicet se habuisse debitem à nativitate surdum et mutum. Qui dum à saepe dicti sancti levitae et martyris Christi dulcis memoriae beati Vincentii duceretur auxilio, in viâ positus jam non amplius à monasterio quam duodecim fermè millibus distans, eodem proculdubio digito, eodemque divinitatis sputo, quo ille evangelicus quondam surdus et mutus mederi promeruit, attrectatus; mox evidenter cum quibus ibat exorsus est loqui de itineris spatio, quod ejus prolixitate gravaren-

(*a*) *Edit.* Aufugerunt.

Sequens exemplum de muto et surdo curato finem imponet. Georgius quidam vir illustris, servum mutum et surdum habuit: qui cum ad se-pulcrum S. Vincentii levitae et martyris duceretur, nec amplius à monasterio quam duo-

decim ferme millibus distaret, coepit loqui, loquentesque absque impedimento audire. Tunc comites rogavit ut eum citò ad locum, ob referendas sancto martyri grates perducerent. Quod et fecerunt, ad gloriam et laudem Dei et Sc.

tur, pectoris etiam reseratis oculis gemens indoluit. Unde illis mirabiliter stupentibus, atque de spatio viae quantum adhuc superesset eum docentibus, rogant jam loquenter quatinus an eorum insuper verba sentiret, responsis ediceret. At ille congruâ satis et manifestâ ratione se quoque audire confirmans, monet sollicitè quatinus eum citius ad locum ob referendas sancto martyri grates, ea quae cooperant humanitatis gratiâ, perducerent. Quod et fecerunt ad gloriam et laudem Dei et Domini nostri Jesu Christi qui sanctos suos ita mirabili potentia ubique triumphat (*a*). Cui honor, virtus ex imperium sine fine permanet in saecula saeculorum. Amen.

Eiusdem Aimoini Carmen de eadem S. Vincentii translatione (b).

Levitarum praecipuo domino Teodoro (*c*), juxta consonam sui nominis ethimologiam, Deum gerenti, Aymocinus (*d*) comminister salutem dicit.

Laudabili caritati vestrae, mi dulcissime Teodgere, frequenti studio circa mei curam satagenti, in omnibus patere devotus existens, inclino me tuus camelus sponte, ad injunctum michi abs te onus ferendum. Rem siquidem novam et pro sui brevitate miranda, prosaico, opere expleto, me vestra dilectio de adventu beati levitae Vincentii et martyris Christi coegit (*e*), geminos scilicet rursus libellos: quos singulos tricennis modo versibus claudam, per denos etiam positis in unoquoque capitulis. Unde consultius eligo veluti recens scriptor videri, quam me

(*a*) *Edit.* Triumphare facit: cuius honor et imperium.

(*b*) *Edit. addit:* Praefatio ad Theotgerum monachum.

(*c*) *Edit.* Theotgero.

(*d*) *Edit.* Aimoinus.

(*e*) *Edit.* Facere cogit.

vestro amori, trichi melle dulciori, quavis occasione ullo modo absentari.

Bis quadrigentis, decies quinque volutis,
 Quatuor inque supercyclis à praesule Christo,
 Virgineo semperque sacro de germine nato,
 Audaldus fuerat tali de nomine gnotus (a)
 In Castro monachus, communī lege probatus,
 Atque sacer sancti gestans Aaronis honorem.
 Hic uno comite assumpto perpes (b) amara
 Plura; sed in dulces convertens cuncta sapores,
 Institit audacter, quandoque Valentia civem
 Quo se suscipere, peregrino functus agone.
 Quid (c) faceret Maurus (d) Zachariae culminis hospes,
 Denudat secreta sui jam pectoris olli:
 Esset quoque (e) Dei levitae martyris atque
 Vincentii (f) Spaniam solo delapsus amore:
 Hinc precibus blandis animum mentemque relambens,
 Mercatur Maurum cupidi nimis (g) argenti.
 Denique surgentes monumenti septa requirunt:
 Quae manifesta nitent titulo hoc: Vincentius (h) in isto
 Martyr (i) et levita jacet fundatus honore.
 Nomina namque genus signabant scriptura parentum.
 His igitur causis signorum nocte revisis,
 Viris (k) admissis fodiant (simul) (l) tumbamque recludunt
 Educunt (m) corpus sacrum, famulante lucernâ,

(a) Edit. Notus.

(g) Edit. Numis.

(b) Edit. Perpessus.

(h) Edit. Vincentius istic.

(c) Edit. Quod.

(i) Edit. Martysii levita.

(d) Edit. Mauri.

(k) Edit. Viribus.

(e) Edit. Quodque.

(l) In edit. deest simul.

(f) Edit. Vincenti Hispanias.

(m) Edit. Educantque sacram corpus.

Indices (a) coelesti facti dulcedine veri,
 Qui (b) super exercens aromata cuncta subibat.
 Cumque ligaturis expletis his opus esset,
 Utitur Audaldus sutā sindone collula (c).
 Inde domum laeti redeunt lucentibus astris,
 Audaldo expectante diem patriamque (d) petenti,
 Quod hilaris fecit, nactus post tempus amicum.
 Caesar in Augustā Senioris fraude relicto (e),
 Omissis nec non aliis, ob dicere longum,
 Ad castrum, bellam patris cellam Benedicti,
 Pervenit (f) Christi martyr levitaque sanctus,
 Cujus in adventu fuerint quae gaudia, nullus
 Ora gerens centum poterit deprimere verbis.
 A monachis pulchra serie susceptio qualis
 Extiterit, solus qui testis novit Jesus:
 Aptis aurifluis ornatibus undique fussis
 Gemmivomo ad coelos usque irradiante virore (g).
 Tunc risisse fuit mulier, cui talia factus (h)
 Et sibi (i) corpus levitac credere nolens;
 Esse magis Maurum contendens forte putentem:
 Protinus in terram membris prostrata caducis
 Contrahitur, vitae sublata spe fugientis.
 Sed sancto deducta, fide nascente, medetur;
 Et pedis (k) plaustro veniens, curata recessit,
 Primitus hoc signo tantā virtute patrato,
 Post quoque (l) numerus nescit, sunt plus secuta,

(a) Edit. Indice.

(g) Hic versus deest in

(b) Edit. Quae super exercens.

(h) Edit. Fastns.

(c) Edit. Cucullā.

(i) Edit. Et sancti.

(d) Edit. Patriam repetendi.

(k) Edit. Pedibus.

(e) Edit. Relicta.

(l) Edit. Post quoque, quae numerus.

(f) Edit. Perveniat.

Prosaico nec non partim sermone notata.

Jamque (*a*) monasterii ante forēs genitricis in aula

Ista sub immenso gerebantur munere Christi,

Dum fieret sanctum (*b*) templum proprio sub honore,

Quo placidus dēmum migraret jure sepulchrūm (*c*),

Māsculus atque simul veniens quod foemina adiret.

In tanta (*d*) placuit de fluxa temporis urna,

Inde lavare sacrum corpus, dignèque locari

Post altare pii sañcti (*e*) patris Benedicti:

Quo meriti pleno cultu veneratur honoris,

Assiduis signis virtutum rite corruscans.

Præstante rege regum et domino dominorum Jesu-christo, bono, et benigno Salvatore mundi: qui cum Deo Patre et Spiritu Sancto vivit et regnat (*f*) per infinita saecula saeculorum. Amen.